

ทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง การจัดวิชาอาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา ในพื้นที่ที่มีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม ผู้วิจัยต้องการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดวิชาอาชีพตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 ซึ่งประกอบด้วย การเตรียมการจัด การดำเนินการจัด และการติดตามประเมินผลการจัด จึงขอนำเสนอทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับดังนี้

1. ความหมายและองค์ประกอบของหลักสูตร
2. การนำหลักสูตรไปใช้
3. หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533
4. ความสำคัญของหลักสูตรวิชาอาชีพ
5. ขั้นตอนการจัดวิชาอาชีพ
 - 5.1 การกำหนดนโยบาย
 - 5.2 การจัดกลุ่มการเรียน
 - 5.3 การจัดบุคลากร
 - 5.4 การจัดหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร
 - 5.5 การจัดการเรียนการสอน
 - 5.6 การจัดสื่อการสอน
 - 5.7 การจัดสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน
 - 5.8 การจัดการวัดผลและประเมินผล
 - 5.9 การจัดบริการแนะแนว
 - 5.10 การนิเทศและติดตามผล
 - 5.11 การติดตามประเมินผลการจัด

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายและองค์ประกอบของหลักสูตร

หลักสูตรมีความหมายครอบคลุมและพิจารณาได้หลากหลาย ดังนั้นจึงมีผู้ให้ทรรศนะและความหมายไว้ต่าง ๆ ดังนี้

Taba (1962) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง แนวทางในการเตรียมพลเมืองที่จะให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็นสมาชิกที่สามารถสร้างสรรค์ผลผลิตให้แก่วัฒนธรรมนั้น

สมิทร คุณานุกร (2518) กล่าวว่า หลักสูตรมีความหมาย 2 ระดับ คือ

1. หลักสูตรในระดับชาติ หมายถึง โครงการให้การศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้
2. หลักสูตรในระดับโรงเรียน หมายถึง โครงการที่ประมวลความรู้ และประสบการณ์ทั้งหลายที่โรงเรียนจัดให้กับนักเรียนไม่ว่าจะเป็นภายในหรือภายนอกโรงเรียนก็ตาม เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาไปตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้

ชัชชัย ชัยจิรายะกุล (2529) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง กิจกรรมหรือประสบการณ์ทั้งหลายที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียน

สวัสดิ์ จงกล (2521) ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง ข้อกำหนดที่ว่าด้วย จุดมุ่งหมายของการศึกษา แนวทางดำเนินงาน เนื้อหาสาระ ซึ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการศึกษา

นอกจากนั้น Good (1973) ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับหลักสูตรไว้ว่า หมายถึง

1. เนื้อหาที่จัดไว้เป็นระบบให้ผู้เรียนได้ศึกษา เพื่อให้จบชั้นหรือรับประกาศนียบัตรใน

สาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง เช่น หลักสูตรสังคมศึกษา

2. โปรแกรมการศึกษาที่ทางโรงเรียนกำหนดให้ผู้เรียนได้เรียน เพื่อรับประกาศนียบัตร เพื่อให้สามารถเข้าเรียนต่อในสาขาวิชาชั้นต่อไป

3. กลุ่มวิชาหรือประสบการณ์ที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียนได้เรียนภายใต้การแนะนำของโรงเรียน

จากความหมายของหลักสูตรดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า หลักสูตรโดยทั่วไป หมายถึง การจัดประสบการณ์หรือประมวลวิชาที่จัดให้ผู้เรียนได้ศึกษา ซึ่งประกอบด้วย จุดหมาย เนื้อหา วิธีการจัดการเรียนการสอนนั่นเอง

องค์ประกอบของหลักสูตร

มีผู้ให้ความหมายและกล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรไว้หลายท่านด้วยกัน ดังนี้

Taba (1962) กล่าวว่า หลักสูตรควรมีองค์ประกอบอย่างน้อย 4 ประการ คือ

1. วัตถุประสงค์ทั่วไปและวัตถุประสงค์เฉพาะวิชา
2. เนื้อหาวิชา และจำนวนชั่วโมงสำหรับแต่ละวิชา
3. กระบวนการเรียนการสอน
4. โครงการประเมินผลตามหลักสูตร

กรมสามัญศึกษา (2529) ได้กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ 8 ประการ ได้แก่ จุดหมาย หลักการ โครงสร้าง จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาวิชา สื่อการเรียน การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผล

สมน อมรวิวัฒน์ (2524) ให้ทรรศนะว่าองค์ประกอบของหลักสูตร ควรประกอบด้วย

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรแต่ละระดับ
2. การกำหนดวันเรียน เวลาเรียน และอัตราเวลาเรียน
3. สิ่งเชพหัวข้อในแต่ละหมวด และประสบการณ์ทั้งหมด

4. กิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน รวมทั้งการประเมินผล
5. กิจกรรมของโรงเรียนที่มุ่งส่งเสริมพัฒนาการ และประสบการณ์ของนักเรียน

สมิทร คุณานุกร (2523) กล่าวว่า หลักสูตรมีองค์ประกอบ 4 ประการด้วยกันคือ

1. ความมุ่งหมาย
2. เนื้อหา
3. การนำหลักสูตรไปใช้
4. การประเมินผล

จากแนวคิดของนักการศึกษาดังกล่าว จึงพอสรุปได้ว่า องค์ประกอบของหลักสูตรโดยทั่วไปจะประกอบด้วย ความมุ่งหมาย เนื้อหา การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินหลักสูตร

การนำหลักสูตรไปใช้

การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนนำเอาโครงการหรือแนวทางปฏิบัติของหลักสูตรที่เป็นรูปเล่มเหล่านั้นไปปฏิบัติ

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523) ให้ความเห็นเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ว่า ครูใหญ่เป็นผู้มีบทบาทมาก เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร จะต้องทำการศึกษาหลักสูตรให้ชัดเจน เพื่อที่จะจัดวางแผนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ดังนี้

1. การเตรียมวางแผนการเพื่อใช้หลักสูตรใหม่
2. การเตรียมจัดการอบรมครูเพื่อใช้หลักสูตรใหม่
3. การจัดครูเข้าสอน
4. การจัดตารางสอน
5. การจัดบริการวัสดุประกอบหลักสูตร และสื่อการสอน
6. การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรกับผู้ปกครองและคณะกรรมการศึกษาของ

โรงเรียน

7. การจัดสภาพแวดล้อม อาคาร สถานที่และการเลือกสรรโครงการกิจกรรมเสริมหลักสูตร

8. การจัดโครงการประเมินผลการใช้หลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร

สังค อูทรานันท์ (2528) การนำหลักสูตรไปใช้เป็นขั้นตอนของการนำเอาหลักสูตรไปสู่ภาคปฏิบัติ หรือไปสู่การเรียนการสอนในโรงเรียน การนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องอาศัยกิจกรรม และกระบวนการต่าง ๆ หลายประเภท เช่น การจัดทำเอกสารและคู่มือการใช้หลักสูตร การเตรียมบุคลากร และการบริหารหลักสูตร การดำเนินการสอนตามหลักสูตร การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร เป็นต้น

สมิทร คุณานุก (2523) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้ต้องรวมถึงกิจกรรม 3 ประการคือ

1. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน หลักสูตรระดับชาติจะกำหนดความมุ่งหมาย เนื้อหาวิชาที่สอน กิจกรรมประกอบการเรียนการสอนและการประเมินผลไว้อย่างกว้าง ๆ ครูยังไม่สามารถนำหลักสูตรไปสอนได้ ต้องตีความหมาย และกำหนดรายละเอียดของหลักสูตร ซึ่งจะออกมาในรูปของวัสดุประกอบหลักสูตร ที่เรียกว่า ประมวลการสอน โครงการสอน หรือแผนการสอน เพื่อขยายความหลักสูตรให้กระจ่างมากขึ้น เมื่อเมื่อครูจะลงมือทำการสอนจริง อาจต้องทำบันทึกการสอน เพื่อให้เห็นแนวทางในการสอนชัดเจนยิ่งขึ้น

2. การจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ภายในโรงเรียน หลักสูตรจะสัมฤทธิ์ผลได้ตามความมุ่งหมายนั้น จำเป็นต้องมีปัจจัยหลาย ๆ ด้านมาเสริม โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียน ควรมีความรู้ความเข้าใจแตกฉานในหลักสูตรทุกวิชา และทุกระดับชั้น เพื่อประสานการเรียนการสอนภายในโรงเรียนให้กลมกลืนกันอย่างสมคูลย์ และเอื้ออำนวยให้ครูและนักเรียนสามารถสอนและเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด ผู้บริหารจะต้องสำรวจปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ของโรงเรียนว่า เหมาะสมกับการนำหลักสูตรไปปฏิบัติหรือไม่ ผู้บริหารจะต้องคำนึงถึงขนาดของห้องเรียนและจำนวนนักเรียน การกำหนดครูเข้าสอน การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จะอำนวยต่อการเรียนการสอน ทั้งนี้รวมไปถึงความคล่องตัวในการบริหารงาน การเตรียมและจัดสภาพต่าง ๆ ภายใน

ในโรงเรียน

3. การสอน หัวใจสำคัญของการนำหลักสูตรไปใช้ คือ การสอน และบุคคลที่มีความสำคัญที่สุด คือ ครู ครูควรเอาใจใส่ต่อการสอน สอนให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร เลือกวิธีสอนที่เหมาะสม สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่จะชี้ถึงสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร

กรมวิชาการ (กระทรวงศึกษาธิการ ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึงการนำหลักสูตรว่า การนำหลักสูตรมีข้อที่ต้องพิจารณา 6 ข้อดังนี้

1. ความหมายของหลักสูตร
2. การนำหลักสูตรจะต้องยึดถือจุดมุ่งหมาย หลักการ โครงสร้างเป็นหลัก
3. จุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละรายวิชา ผู้สอนจะต้องพยายามดำเนินการสอนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในจุดประสงค์ และสามารถพัฒนาความรู้ให้เป็นประโยชน์แก่ชีวิตผู้เรียน
4. การนำหลักสูตรมาได้จำกัดว่า ความรู้และประสบการณ์นั้นจะต้องมีอยู่แต่ในห้องเรียนเท่านั้น
5. ความสำเร็จของการนำหลักสูตรขึ้นอยู่กับกระบวนการเรียนการสอนของครู
6. การประเมินผลเป็นระยะ ๆ จะช่วยแก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอน ช่วยให้เกิดการเรียนอันเป็นพื้นฐานต่อเนื้ออย่างมั่นคงและถูกต้อง

จากที่กล่าวถึงการนำหลักสูตรไปใช้ข้างต้น จึงพอสรุปได้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้คือ ขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปสู่การเรียนการสอนนั่นเอง ซึ่งการดำเนินการจะได้ผลดีมากน้อยเพียงใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย เช่น ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ศึกษานิเทศก์

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533

กระทรวงศึกษาธิการ (2533) ได้กำหนดหลักการ จุดหมาย โครงสร้างของหลักสูตร มัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 ไว้ดังนี้

หลักการ

1. เป็นการศึกษาเพื่อเพิ่มความรู้ และทักษะเฉพาะด้านที่สามารถนำไปประกอบอาชีพ ให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม
2. เป็นการศึกษาที่สนองต่อการพัฒนาอาชีพในท้องถิ่น หรือการศึกษาต่อ
3. เป็นการศึกษาที่ส่งเสริมการนำกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ท้องถิ่น และประเทศชาติ

จุดหมาย

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิตและให้สามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมตามบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองดีตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยให้ผู้เรียนได้พัฒนาเชาวน์ปัญญา มีความรู้ และทักษะเฉพาะด้านตามศักยภาพ เห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ ร่วมพัฒนาสังคมด้วยแนวทางและวิธีการใหม่ ๆ และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม

ในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ จะต้องมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีความรู้และทักษะในวิชาสามัญเฉพาะด้าน
2. มีความรู้เกี่ยวกับวิชาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ
3. สามารถเป็นผู้นำ และเป็นผู้ให้บริการชุมชนเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม
4. สามารถวางแผนแก้ปัญหาในชุมชนของตน
5. มีความภูมิใจในความเป็นไทย เสียสละเพื่อส่วนรวม ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นอย่าง

เท่าเทียมกัน

6. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสามารถนำแนวทางหรือวิธีการใหม่ ๆ ไปใช้ในการพัฒนาชุมชนของตน
7. มีเจตคติที่ดีต่อกัน และเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ
8. มีนิสัยรักการทำงาน เต็มใจในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และมีทักษะในการจัดการ
9. เข้าใจสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในประเทศและในโลก มุ่งมั่นในการพัฒนาประเทศตามบทบาทและหน้าที่ของตน ตลอดจนอนุรักษ์และเสริมสร้างทรัพยากร ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของประเทศ

โครงสร้าง

1. วิชาบังคับ จำนวน 30 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ รายวิชาต่อไปนี้
 - 1.1 วิชาบังคับแกน จำนวน 15 หน่วยการเรียนรู้
 - 1.1.1 ภาษาไทย 6 หน่วยการเรียนรู้
 - 1.1.2 สังคมศึกษา 6 หน่วยการเรียนรู้
 - 1.1.3 พละนามัย 3 หน่วยการเรียนรู้
 - 1.2 วิชาบังคับเลือก จำนวน 15 หน่วยการเรียนรู้
 - 1.2.1 พละนามัย 3 หน่วยการเรียนรู้
 - 1.2.2 วิทยาศาสตร์ 6 หน่วยการเรียนรู้
 - 1.2.3 พื้นฐานวิชาอาชีพ 3 หน่วยการเรียนรู้
2. วิชาเลือกเสรี เลือกเรียนอย่างน้อย จำนวน 45 หน่วยการเรียนรู้ ให้เลือกจากรายวิชาในกลุ่มวิชาต่าง ๆ ต่อไปนี้
 - 2.1 กลุ่มวิชาภาษา
 - 2.1.1 ภาษาไทย
 - 2.1.2 ภาษาต่างประเทศ
 - 2.2 กลุ่มวิชาสังคมศึกษา
 - 2.3 กลุ่มวิชาพัฒนาบุคลากร

- 2.3.1 พลานามัย
- 2.3.2 ศิลปะ
- 2.4 กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์
 - 2.4.1 วิทยาศาสตร์
 - 2.4.2 คณิตศาสตร์
- 2.5 กลุ่มวิชาอาชีพ
- 3. กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมต่อไปนี้
 - 3.1 กิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดกิจกรรมในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2532 จำนวน 1 คาบต่อสัปดาห์ ต่อภาค
 - 3.2 กิจกรรมแนะแนว และหรือกิจกรรมแก้ปัญหา และหรือกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ จำนวน 2 คาบต่อสัปดาห์ ต่อภาค
 - 3.3 กิจกรรมอิสระของผู้เรียน

หมายเหตุ

การเลือกเรียนรายวิชาเลือกเสรีของผู้เรียนที่นับถือศาสนาพุทธ จะต้องเลือกเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนาในกลุ่มวิชาสังคมศึกษา ภาคเรียนที่ 1 รายวิชา ตลอด 3 ปี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางประกอบโครงการสร้างหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

วิชา	ชั้น ม.4-ม.6		
	จำนวนหน่วยการเรียนรู้		
	บังคับ		เลือกเสรี
แกน	เลือก		
1. ภาษาไทย	6	-	เลือกเรียนรายวิชาต่าง ๆ
2. สังคมศึกษา	6	-	อีกอย่างน้อย 45 หน่วย
3. พละนามัย	3	3	การเรียน (ผู้เรียนที่นับถือ
4. วิทยาศาสตร์	-	6	ศาสนาพุทธทุกคนจะต้อง
5. พื้นฐานวิชาอาชีพ	-	6	เลือกเรียนรายวิชาพระ-
6. คณิตศาสตร์	-	-	พุทธศาสนา ภาคเรียนละ
7. ภาษาต่างประเทศ	-	-	1 รายวิชา ตลอด 3 ปี)
8. ศิลปะ	-	-	
9. อาชีพ	-	-	
	15	15	
รวมจำนวนหน่วยการเรียนรู้	30		
กิจกรรม			
1. กิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดกิจกรรมในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2532	1 คาบ/สัปดาห์/คาบ		
2. กิจกรรมแนะแนว และหรือกิจกรรมแก้ปัญหา กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้	2 คาบ/สัปดาห์/คาบ		
3. กิจกรรมอิสระของผู้เรียน			

แนวดำเนินการ

เพื่อให้การจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ประสบความสำเร็จตามจุดหมายข้างต้น จึงกำหนดแนวดำเนินการไว้ดังนี้

1. จัดให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนอย่างกว้างขวางตามความถนัด และความสนใจ
2. จัดให้ผู้เรียนได้ศึกษาสถานแวดล้อม และความต้องการของท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ
3. จัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ทดลองใช้วิธีการใหม่ ๆ อยู่เสมอ
4. จัดประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ให้ผู้เรียนเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ

อาชีพ

5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มความสามารถ ได้มีโอกาสหาความรู้และทักษะจากแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ
6. จัดให้มีการศึกษา ติดตาม และแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง
7. ในการจัดการเรียนการสอน ให้ใช้วิธีผสมผสานการให้ความรู้กับการปฏิบัติจริง โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล และกระบวนการกลุ่ม
8. ให้ท้องถิ่นจัดทำรายวิชาที่สนองความต้องการของท้องถิ่น และรายวิชาที่ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพ

9. ในการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดแทรกการเสริมสร้างค่านิยมและการพัฒนาจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ

10. ในการเสริมสร้างค่านิยมที่ระบุไว้ในจุดหมาย ต้องปลูกฝังค่านิยมที่เป็นพื้นฐาน เช่น ซื่อสัตย์ ประหยัด อุตุน มิวินัย รับผิดชอบ ฯลฯ ควบคู่ไปด้วย

จุดประสงค์ โครงสร้าง และแนวการจัดวิชาอาชีพ

วิชาอาชีพตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 กรมวิชาการ (2533) ได้กำหนดจุดประสงค์ไว้ดังนี้

จุดประสงค์

1. เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ
2. เพื่อให้มีทักษะในงานอาชีพ
3. เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ และมีคุณธรรมในการประกอบอาชีพ
4. เพื่อให้หน้าความรู้ และทักษะมาใช้ในการประกอบอาชีพ และพัฒนาคุณภาพของงาน

โครงสร้าง

หลักสูตรกำหนดให้วิชาอาชีพเป็นวิชาเลือกเสรี ประกอบด้วยรายวิชาต่าง ๆ ซึ่งแบ่งเป็น 4 กลุ่มคือ

- กลุ่มที่ 1 งานผลิต ได้แก่ รายวิชา ช 011-ช 01134 รวม 134 รายวิชา
- กลุ่มที่ 2 งานบริการ ได้แก่ รายวิชา ช 021-ช 02159 รวม 159 รายวิชา
- กลุ่มที่ 3 งานเสริมงานผลิตและงานบริการ ได้แก่ รายวิชา ช 031-ช 0328 รวม

28 รายวิชา

- กลุ่มที่ 4 งานอาชีพอิสระระหว่างเรียน ได้แก่ รายวิชา ช 041

แนวการจัดรายวิชาอาชีพ กรมวิชาการ (2533) กำหนดไว้ดังนี้

รายวิชาอาชีพในกลุ่มที่ 1-3 มุ่งให้ผู้เรียนมีทักษะและเทคนิคในงานอาชีพ แตกต่างกันไปตามสภาพอาชีพ ส่วนรายวิชาในกลุ่มที่ 4 มุ่งส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระระหว่างเรียน

รายวิชาอาชีพในกลุ่มที่ 1-3 เมื่อผู้เรียนเลือกเรียนไปแล้ว ถ้าประสงค์จะมีทักษะหลากหลายหรือสูงขึ้น ก็สามารถเลือกเรียนได้อีก โดยใช้รหัสประจำรายวิชาเดิมแล้วต่อท้ายด้วยตัว ก, ข, ค, ...

สำหรับรายวิชา ช 041 งานอาชีพอิสระระหว่างเรียน ถ้าผู้เรียนลงทะเบียนเรียนภายใน 1 ภาคเรียน และได้หน่วยการเรียนครบตามที่กำหนดแล้ว ประสงค์จะประกอบอาชีพอิสระระหว่างเรียนในภาคเรียนอื่นอีก ให้ใช้แนวปฏิบัติในการกรอกรหัสเช่นเดียวกับรายวิชาอาชีพในกลุ่ม 1-3 แต่ถ้าประสงค์จะแยกลงทะเบียนรายวิชา ช 041 เป็นหลายภาคเรียนให้ใช้รหัสวิชาเดิม ไม่ต้องเติม ก, ข, ค, ต่อท้าย จำนวนหน่วยการเรียนที่แบ่งแต่ละภาคนั้นให้พิจารณา

ตามความเหมาะสม

หมายเหตุ

1. การเลือกรายวิชาอาชีพ นอกเหนือจากรายวิชาที่กำหนดในหลักสูตรนี้ ผู้เรียนอาจเลือกเรียนจากหลักสูตรอื่นได้ที่เทียบเท่า
2. ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนซ้ำได้ แต่โรงเรียนต้องจัดการเรียนการสอนให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้น
3. ในกรณีผู้เรียนมีประสบการณ์ในอาชีพ ซึ่งตรงกับรายวิชาอาชีพที่มีอยู่ในหลักสูตรกลุ่มที่ 1-3 สามารถลงทะเบียนเรียนรายวิชานั้น เพื่อขอรับการประเมินผลให้ได้หน่วยการเรียน โดยไม่ต้องเรียน ทั้งนี้ต้องไม่เกิน 4 หน่วยการเรียน และเป็นไปตามระเบียบที่กำหนด
4. รายวิชา ช 041 เป็นรายวิชาเพื่อการประกอบอาชีพระหว่างเรียน ผู้เรียนจะต้องผ่านรายวิชาอาชีพที่เนื้อหา และทักษะตรงกับรายวิชานี้มาก่อน และหรือโรงเรียนได้ตรวจสอบแล้วว่าผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานเพียงพอที่จะเรียนรายวิชานี้ได้
โรงเรียนจะต้องตั้งคณะกรรมการ เพื่อพิจารณาอนุมัติโครงการ กำหนดหน่วยการเรียน ตามความเหมาะสมกับอาชีพที่เลือก ติดตามประเมินผลโครงการ และโรงเรียนจะต้องกำหนดให้มีอาจารย์ที่ปรึกษาประจำตัวนักเรียนหรือกลุ่มนักเรียน เพื่อให้คำปรึกษา นิเทศ และติดตามผลการปฏิบัติโครงการ
ทั้งนี้อาจลงทะเบียนเรียนภายใน 1 ภาคเรียน หรือหลายภาคเรียนก็ได้ แต่เมื่อรวม 3 ปีแล้วต้องไม่น้อยกว่า 12 หน่วยการเรียน
5. รายวิชาที่มีตัวเลข 1, 2 ... ต่อท้ายเป็นรายวิชาต่อเนื่อง ต้องเลือกเรียนตามลำดับวิชา แต่ถ้าโรงเรียนตรวจสอบแล้วเห็นว่าผู้เรียนมีความรู้ หรือทักษะในระดับต้น ๆ แล้วก็สามารถลงทะเบียนเรียนรายวิชาที่สูงขึ้นได้ โดยไม่ต้องเรียนตามลำดับ ทั้งนี้ให้อยู่ในดุลพินิจของโรงเรียน สำหรับรายวิชาที่ระบุความรู้พื้นฐานไว้ ผู้เรียนต้องมีความรู้ในเรื่องที่ระบุ ทั้งนี้จะโดยการลงทะเบียนเรียนหรือโรงเรียนได้ตรวจสอบแล้วว่าผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานสำหรับที่จะเรียนรายวิชานั้นได้

ความสำคัญของหลักสูตรวิชาอาชีพ

การศึกษาวิชาอาชีพนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง สำหรับการเตรียมบุคคลให้มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพได้ตามความถนัด และความสนใจของแต่ละบุคคล ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญของหลักสูตรวิชาอาชีพ ได้มีนักการศึกษาให้ทรรศนะไว้ต่าง ๆ ดังนี้

Tompson (1973) ให้ข้อคิดว่าการศึกษาวิชาอาชีพในระดับมัธยมศึกษาเป็นการเตรียมตัวของแต่ละบุคคล ก่อนที่จะเริ่มทำงาน การสอนวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนด้านการอาชีพ ฝึกหาความชำนาญในงาน ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจในอันที่จะทำงาน เพื่อช่วยเหลือตนเอง

เสนีย์ นิตกษัรณพ (2525) กล่าวว่า การศึกษาวิชาอาชีพนับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง สำหรับการเตรียมบุคคลให้มีความสามารถประกอบอาชีพได้ตามความถนัด ความสนใจของบุคคล ซึ่งจะมีผลผูกพันไปถึงการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ จะเห็นได้จากนโยบายการศึกษาทั้งในอดีตและปัจจุบัน มุ่งเน้นในเรื่องของวิชาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาการว่างงาน โดยมุ่งเน้นที่นักเรียนไม่ได้ศึกษาต่อให้มิ้งงานทำ

จากข้อคิดดังกล่าว จะเห็นได้ว่า วิชาอาชีพเป็นวิชาที่มีความสำคัญในการเตรียมบุคคลให้มีความสามารถในการประกอบอาชีพ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ การจัดการศึกษาวิชาอาชีพในระดับมัศึกษานั้น รัฐบาลมีนโยบายให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบ เช่น กรมสามัญศึกษา กลุ่มโรงเรียน และโรงเรียน ได้พัฒนาส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาวิชาอาชีพให้สนองต่อความต้องการของสังคม และท้องถิ่น ตรงกับความต้องการ ความสนใจและความถนัดของผู้เรียน

อย่างไรก็ตามในการดำเนินการจัดวิชาอาชีพ สามารถจำแนกเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ได้ 3 ขั้นตอน ได้แก่

1. ขั้นเตรียมการจัดวิชาอาชีพ

2. ขั้นตอนดำเนินการจัดวิชาอาชีพ
 3. ขั้นตอนติดตามประเมินผลการจัดวิชาอาชีพ
- จากขั้นตอนทั้ง 3 นี้ จำแนกเป็นลำดับขั้น ดังนี้คือ
1. การกำหนดนโยบาย
 2. การจัดกลุ่มการเรียนรู้
 3. การจัดบุคลากร
 4. การจัดหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร
 5. การจัดการเรียนการสอน
 6. การจัดสื่อการสอน
 7. การจัดสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน
 8. การจัดการวัดผลและประเมินผล
 9. การจัดบริการแนะแนว
 10. การนิเทศและติดตามผล
 11. การติดตามประเมินผลการจัดวิชาอาชีพ

นโยบายการจัดวิชาอาชีพ

เมื่อพิจารณาถึงหลักการของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย กรมวิชาการ (2533) จะพบว่า แนวการจัดการศึกษาตามหลักสูตร ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 ได้กล่าวถึง นโยบายการศึกษาไว้ว่า เป็นการศึกษาเพื่อเพิ่มความรู้และทักษะเฉพาะด้านที่สามารถนำไปประกอบอาชีพให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม และเป็นการศึกษาที่สนองต่อการพัฒนาอาชีพในท้องถิ่นและการศึกษาต่อ

สำหรับแนวดำเนินการด้านวิชาอาชีพ กรมวิชาการ พ.ศ. 2533 ได้กล่าวว่า เพื่อให้การศึกษาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 ประสบความสำเร็จ ควรดำเนินการดังนี้คือ

1. จัดให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนอย่างกว้างขวางตามความถนัดและความสนใจ
2. จัดให้ผู้เรียนได้ศึกษาสภาพแวดล้อม และความต้องการของท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ

3. จัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ทดลองใช้วิธีการใหม่ ๆ อยู่เสมอ
4. จัดประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ให้ผู้เรียนเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ
5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เพิ่มเติมความสามารถ ได้มีโอกาสหาความรู้และทักษะจากแหล่งวิชาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ
6. ให้ท้องถิ่นจัดทำรายวิชาที่สนองความต้องการของท้องถิ่น และรายวิชาที่ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพ

สวัสดิ์ จงกล (2528) กล่าวถึงหลักการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาไว้ว่า ควรให้ความสำคัญของการประกอบอาชีพ ครูจะต้องพยายามปลูกฝังให้เด็กมีทัศนคติและเห็นคุณค่าของการทำงานและการประกอบอาชีพ การที่จะทำให้เด็กตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จำเป็นต้องฝึกให้เด็กและเยาวชนได้ฝึกทำงานและปฏิบัติงานด้านอาชีพต่าง ๆ จากง่ายไปหายาก ซึ่งจะช่วยให้เด็กค่อย ๆ มีเจตคติที่ดี และเห็นคุณค่าของการทำงานและการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะผู้ที่ไม่ถนัดในงานฝีมือหรืองานใช้แรงงาน หากมีแรงจูงใจหรือการเสริมแรงที่ดีในการฝึกภาคปฏิบัติ ก็เชื่อว่าจะมีทางพัฒนาเจตคติที่ดีได้

เสนีย์ นัทธ์อรณพ (2525) ให้ทรรศนะเกี่ยวกับนโยบายการจัดการศึกษาวิชาอาชีพไว้ว่า จากนโยบายการศึกษาทั้งในอดีตและปัจจุบันที่มุ่งเน้นในเรื่องของวิชาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาการว่างงาน โดยมุ่งเน้นที่นักเรียนไม่ได้ศึกษาต่อให้ถึงงานทำนั้น จะเห็นได้จากการปรับปรุงหลักสูตรใหม่แต่ละครั้ง ก็เพื่อมุ่งหวังที่จะปลูกฝังวิชาอาชีพให้แก่กุลบุตร กุลธิดา มิใช่เรียนเพื่อรับราชการแต่เพียงอย่างเดียว

จากหลักการและแนวคิดในการจัดการศึกษาวิชาอาชีพ นอสรุปได้ว่า โรงเรียนในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติ จึงควรศึกษานโยบายการจัดวิชาอาชีพจากระดับสูง และพิจารณาไปสู่การจัดการเรียนการสอน ซึ่งจำเป็นต้องพิจารณาจากองค์ประกอบหลาย ๆ ด้าน เช่น ความพร้อมของโรงเรียน ความสนใจและความถนัดของผู้เรียน และความต้องการของท้องถิ่น เป็นต้น

การจัดกลุ่มการเรียนรู้

เรื่อง เจริญชัย และเสรี ลาขโรจน์ (2526) กล่าวถึง การจัดกลุ่มการเรียนรู้ว่า หมายถึง การจัดแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มเพื่อการเรียนการสอน ซึ่งการจัดกลุ่มการเรียนรู้นี้อาจจัดได้หลายแบบ การจะจัดแบบใดก็ตามแต่โรงเรียนจะเห็นสมควร แต่ทั้งนี้ต้องคำนึงว่าแบบใดจะทำให้การเรียนการสอนได้ผลดี

การจัดกลุ่มการเรียนรู้สามารถแบ่งออกได้ 2 รูปแบบคือ

1. จัดกลุ่มโดยถือความเหมือนกันของนักเรียนในกลุ่ม ได้แก่ การจัดนักเรียนที่มีลักษณะเหมือนกันให้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน เช่น

1.1 จัดตามลักษณะความสามารถเหมือนกันไว้ในกลุ่มเดียวกัน การยึดความสามารถเหมือนกันอาจจะพิจารณาจากผลการเรียน ผลการสอบคัดเลือก หรือจัดตามความสามารถทางวิชาเป็นหลัก

1.2 จัดตามแผนการเรียน นักเรียนที่มีแผนการเรียนเหมือนกัน จัดไว้ในกลุ่มเดียวกัน ทั้งการเรียนวิชาเลือกตามแผน และการเรียนวิชาบังคับ

1.3 จัดตามเพศ ในการเรียนบางวิชาอาจมีความจำเป็นที่จะต้องแยกเพศหญิงและชาย เพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะวิชาหรือกิจกรรมการเรียนการสอน

1.4 ลักษณะความเหมือนกันอื่น ๆ ในการเรียนหรือในกิจกรรมการเรียนบางอย่างอาจจัดนักเรียนที่มีความเหมือนกันไว้เป็นกลุ่มเดียวกันได้ เช่น ความสูง น้ำหนัก ความถนัด หรือความชำนาญ ฯลฯ

2. จัดกลุ่มการเรียนรู้โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่าง หรือความเหมือนกันของนักเรียน หรือที่เรียกว่า จัดแบบคละ การจัดแบบนี้อาจจัดได้ในการเรียนวิชาบังคับ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ยกเว้นการจัดตามแผนการเรียนบางวิชา เพราะนักเรียนที่เรียนวิชาเลือกตามแผนการเรียนต่างกัน จะต้องแยกกันเรียนอยู่แล้ว

กรมสามัญศึกษา (2533) กล่าวถึงการจัด นักเรียนเข้ากลุ่มไว้ดังนี้

1. วิชาบังคับแกน การจัดนักเรียนเข้ากลุ่มในวิชาบังคับแกนนั้น โรงเรียนควรจัด

นักเรียนคละกันเข้าเป็นรายห้อง ๆ ละประมาณ 35-40 คน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นผู้คอยดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. วิชาบังคับเลือก การจัดนักเรียนเข้ากลุ่มในวิชาบังคับเลือกนั้น โรงเรียนจะต้องพิจารณาถึงความต้องการที่แตกต่างกันไปตามสภาพท้องถิ่น โดยเปิดวิชาบังคับเลือกที่สอดคล้องและให้โอกาสนักเรียนได้เรียนตามความสนใจอย่างทั่วถึง หลังจากนั้นนักเรียนได้เลือกรายวิชาแล้ว ให้รวบรวมรายชื่อผู้เรียนส่งฝ่ายวิชาการ เพื่อวางแผนจัดทำตารางสอน และจัดนักเรียนเข้ากลุ่มโดยมีครูประจำวิชาเป็นผู้คอยดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไป สำหรับจำนวนนักเรียนแต่ละกลุ่มนั้นให้คำนึงถึงความเหมาะสมและธรรมชาติของวิชาด้วย

3. วิชาเลือกเสรี เป็นรายวิชาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกตามความสนใจ หรือความถนัด ความต้องการของแต่ละคน ซึ่งการจัดนักเรียนเข้ากลุ่มอาจมีปัญหา อุปสรรคอยู่บ้าง เพราะโรงเรียนจะต้องเปิดวิชาเลือกเสรีอย่างหลากหลายและทั่วถึงให้กับนักเรียน เพื่อให้การดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย โรงเรียนควรมีข้อคำนึงถึงดังนี้

3.1 การกำหนดนักเรียนเข้ากลุ่ม หลังจากนักเรียนได้เลือกวิชาต่าง ๆ อย่างเสรี โดยผ่านความเห็นชอบของผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษา และครูแนะแนว ทั้งนี้ให้นักเรียนได้เลือกวิชาสำรองไว้ด้วย

3.2 การกำหนดนักเรียนเข้ากลุ่ม หลังจากนักเรียนได้เลือกรายวิชาแล้วให้รวบรวมรายชื่อส่งฝ่ายวิชาการ เพื่อดำเนินการกำหนดครูผู้สอน กำหนดห้องเรียนและเวลาเรียน ซึ่งจะได้ตารางเรียนของนักเรียนในกลุ่มนั้นต่อไป ในกรณีที่นักเรียนเลือกเรียนวิชาใดวิชาหนึ่งมากเกินไป โรงเรียนอาจเลือกวิธีแก้ไขโดยจัดครูเข้าสอนเพิ่ม และแยกกลุ่มนักเรียน จัดสถานที่เพิ่ม หากยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้ โรงเรียนควรเรียกนักเรียนกลุ่มนั้นมาชี้แจง และพิจารณาเป็นรายบุคคลตามความถนัด ความสนใจ และความพร้อม ก่อนพิจารณาให้ได้เรียนวิชาเลือกอื่น อันดีรองลงไปสำหรับจำนวนนักเรียนแต่ละกลุ่มนั้น ให้คำนึงถึงความเหมาะสมและธรรมชาติของวิชาด้วย

จากแนวคิดของนักการศึกษาต่าง ๆ สรุปได้ว่า การจัดกลุ่มเรียนนั้น มีวิธีดำเนินการที่หลากหลาย จึงจำเป็นที่ผู้จัดต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมตามสภาพของโรงเรียนแต่ละโรงเรียน

การจัดกลุ่มการเรียนรู้ที่ดีจะส่งผลต่อผู้เรียนในอันที่จะพัฒนาความรู้ ความสามารถและทักษะในวิชา อาชีพได้อย่างเต็มที่

การจัดบุคลากร

ความพร้อมด้านบุคลากรของโรงเรียนมีความสำคัญอย่างมากในการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการสอน โรงเรียนจะต้องมีครูเพื่อทำการสอนอย่างเพียงพอ สอดคล้องกับจำนวนนักเรียน มีคุณสมบัติที่จะทำการสอนวิชาต่าง ๆ ตามรายวิชาบังคับ วิชาเลือกหรือแผนการเรียนที่โรงเรียนกำหนดไว้ อย่างไรก็ตามโรงเรียนควรจะมีการสำรวจความพร้อมของโรงเรียนก่อน ในกรณีที่โรงเรียนไม่มีจำนวนครูในวิชาใดวิชาหนึ่งอย่างเพียงพอ โรงเรียนควรต้องหาวิธีแก้ปัญหาให้ได้ก่อนที่จะดำเนินการเรียนการสอน หรือก่อนเปิดเรียน

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2533) กล่าวว่า การจัดเตรียมบุคลากรในระดับเตรียมการ ผู้บริหารควรพิจารณาดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้าหมวดวิชา หัวหน้าฝ่ายและหัวหน้างาน ควรศึกษาหลักสูตรหรือดำเนินการให้มีการศึกษาเอกสารประกอบหลักสูตรที่กรมวิชาการจัดทำขึ้นอย่างละเอียด เพื่อที่จะสามารถถ่ายทอดความรู้ ความคิด และตอบปัญหาข้อข้องใจแก่ครู-อาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครอง ตลอดจนชุมชนได้อย่างแจ่มแจ้ง

2. แต่งตั้งกรรมการวิชาการ ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้าหมวดวิชา ครูผู้รับผิดชอบงานแนะแนว งานวัดผล ห้องสมุด เพื่อศึกษาปรัชญาการศึกษา นโยบายการจัดการศึกษา นับตั้งแต่แผนปฏิรูปการศึกษา แผนการศึกษาแห่งชาติ แผนการศึกษา ศาสนาและศิลปวัฒนธรรม ระยะที่ 6 และแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนาและศิลปวัฒนธรรม ระยะที่ 7 แผนพัฒนาเด็กและเยาวชน นโยบายรัฐบาล นโยบายระดับกระทรวง ระดับกรม ระดับท้องถิ่น ระดับโรงเรียน และสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการศึกษาหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร แล้ววางแผนกำหนดแนวปฏิบัติการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

3.3 แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารเป็นประธาน คณะกรรมการวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่นเป็นกรรมการ ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการเป็นกรรมการ

และเลขานุการทำหน้าที่ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ความถนัด และ ความสนใจ และความสามารถของนักเรียน

3.4 จัดให้มีการสัมมนาครู-อาจารย์ให้มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องหลักสูตร และจัดประชุมปฏิบัติการทำแผนการสอนที่มุ่งเน้นการสอนทักษะกระบวนการและการทำงานเป็นกลุ่ม

3.5 สสำรวจวุฒิ ความรู้ ความสามารถพิเศษของครู อาจารย์เพื่อเป็นข้อมูล สำหรับกำหนดรายวิชาที่จะเปิดสอน โดยเฉพาะวิชาเลือกเสรีและกิจกรรม

3.6 ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรฝึกอบรมครูงาน ศึกษาต่อ โดยเฉพาะในด้าน วิชาอาชีพ ซึ่งจะช่วยให้สามารถเปิดสอนวิชาบังคับเลือก และวิชาเลือกเสรีได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

3.7 ส่งเสริมสนับสนุนให้ครู-อาจารย์ทุกคนเข้าใจงานแนะแนว ตระหนักว่างาน แนะแนวเป็นหน้าที่ที่ครู-อาจารย์ทุกคนต้องรับผิดชอบให้คำปรึกษาหารือแก่นักเรียน เพื่อป้องกันและ แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน รวมทั้งมีหน้าที่ให้คำแนะนำนักเรียนในการพิจารณาเลือกกลุ่มวิชา หรือรายวิชาตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจ ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจ และความต้องการ ของผู้ปกครอง

3.8 ดำเนินการใด ๆ ให้ครู-อาจารย์มีโอกาสร่วมกันวางแผน ปฏิบัติงานและ ประเมินผลเกี่ยวกับวิธีสอน การจัดทำ จัดหา และพัฒนาสื่อการเรียนการสอน

เรื่อง เจริญชัย และเสรี ลาชโรจน์ (2526) กล่าวว่า สำหรับการจัดครูเข้าสอน ในชั้นเรียนนั้น ควรพิจารณาจัดตามหลัก ดังนี้

1. จัดตามวิชาเอก ผู้ที่เรียนวิชาเอกมาในวิชาหรือกลุ่มวิชาใด ย่อมเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ หรือมีความถนัดในวิชาหรือสาขาวิชานั้นพอเพียง ถือว่าเป็นการจัดครูสอนที่เหมาะสมที่สุด
2. จัดตามวิชาโท ในกรณีที่ไม่มีครูสอนเพียงพอ การจัดครูที่ได้เรียนสาขาที่จะทำการ สอนนั้นเป็นวิชาโทก็อาจจะทำได้
3. จัดตามความถนัด และความสนใจ
4. จัดครูเข้าสอนในรายวิชาที่มีประสบการณ์ ครูบางคนอาจจะมีประสบการณ์หรือ

ความชำนาญในวิชาชีพแขนงใดแขนงหนึ่ง

5. จัดครูเข้าสอนตามความจำเป็นของโรงเรียน ในบางโรงเรียนมีครูเกินในหมวดวิชาหนึ่ง แต่ครูขาดในหมวดวิชาหนึ่ง

จากหลักการจัดเตรียมบุคลากรดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า โรงเรียนควรจะดำเนินการในระดับเตรียมการ กล่าวคือ เตรียมบุคลากรตั้งแต่ระดับผู้บริหาร จนถึงครูผู้สอนให้มีความรู้และความเข้าใจในหลักสูตร และงานที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนทุกด้าน อีกประการหนึ่งคือการดำเนินการในระดับการจัดวางตัวบุคคล นั่นคือการจัดครูเข้าสอนในชั้นเรียนโดยคำนึงถึงความรู้ ความสามารถ ความถนัด และความสนใจของครู หรือคำนึงถึงประสบการณ์ความชำนาญในสาขาวิชานั้น ๆ เป็นหลัก

การจัดหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร

หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในอันที่จะทำให้การเรียนการสอนบรรลุตามจุดมุ่งหมาย เนื่องจากหลักสูตรเป็นตัวบ่งบอกให้ผู้จัดทำรายวิชาจะดำเนินการไปในทิศทางใด จึงจะทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามที่หลักสูตรพึงประสงค์ ส่วนเอกสารประกอบหลักสูตร จะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในวิธีการดำเนินการมากขึ้น รู้วิธีการที่จะดำเนินการอย่างไร

กระทรวงศึกษาธิการ (2533) กล่าวถึง จุดประสงค์ของวิชาอาชีพตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 ไว้ดังนี้

1. เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ
 2. เพื่อให้มีทักษะในงานอาชีพ
 3. เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ และมีคุณธรรมในการประกอบอาชีพ
 4. เพื่อนำความรู้ และทักษะมาใช้ในการประกอบอาชีพ และพัฒนาคุณภาพของงาน
- สำหรับเอกสารประกอบหลักสูตร มีนักการศึกษาให้ทรรศนะ และแนวคิดไว้หลายท่านดังนี้

อเนก รัตนปิยะภรณ์ (2528) กล่าวว่า เอกสารประกอบหลักสูตรสำหรับครูแบ่งออก
ได้ดังนี้

1. เอกสารแนะนำหลักสูตร เช่น คู่มือครู คู่มือการสอน คู่มืออบรม เป็นต้น
2. ประมวลการสอน
3. เอกสารเกี่ยวกับการจัด เช่น เครื่องมือวัดผล คู่มือการประเมินผล

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2533) กล่าวว่า เพื่ออำนวยความสะดวกใน
การใช้หลักสูตร โรงเรียนควรจัดหาเอกสารหลักสูตรให้ครบถ้วนเพียงพอ และมีระบบการบริการที่
ดี เอกสารหลักสูตรที่สำคัญ คือ

1. หลักการของหลักสูตรฉบับปรับปรุง
2. เอกสารแนะนำหลักสูตร
3. คู่มือการสอน
4. แนวการทำแผนการสอน
5. หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533
6. คู่มือหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย
7. หลักสูตรวิชาอาชีพ
8. คู่มือหลักสูตรวิชาอาชีพ
9. คู่มือการประเมินผลมัธยมศึกษาตอนปลาย
10. คู่มือการแนะแนวมัธยมศึกษา
11. แนวทางการใช้สื่อการเรียนมัธยมศึกษา
12. กำหนดหนังสือเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

กล่าวโดยสรุป หลักสูตรเป็นสิ่งที่ช่วยให้โรงเรียนมีทิศทางในการจัดการศึกษา โดยยึด
ตามจุดหมาย หลักการของหลักสูตร ส่วนเอกสารประกอบหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การนำ
หลักสูตรไปใช้ได้ผลตามความมุ่งหมายของหลักสูตร

การจัดการเรียนการสอน

กระทรวงศึกษาธิการ (2525) ได้ให้ความหมายของการเรียนการสอนไว้ว่า การเรียนการสอน เป็นกิจกรรมที่ครูและเด็กทำงานร่วมกัน ถ้าจะแยกออกเป็น 2 ส่วนก็เป็น การเรียน คือ กิจกรรมที่เด็กทำ และการสอน คือ กิจกรรมที่ครูทำ แต่ในทางปฏิบัติแล้วทั้งสองอย่างนี้ทำให้พร้อมกัน จึงเรียกรวมกันว่าการเรียนการสอน

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2533) กล่าวว่า เนื่องจากหลักสูตร ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 มุ่งเน้นเสริมสร้างทักษะ กระบวนการแก่นักเรียนมากกว่าที่จะมุ่งเน้นให้นักเรียนเรียนเนื้อหาวิชา จึงเป็นภาระหน้าที่ของฝ่ายบริหาร อีกอย่างหนึ่งที่จะต้องสนับสนุน และส่งเสริมให้เกิดการจัดกระบวนการเรียนการสอนตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรดังกล่าว

โดยทั่วไปกระบวนการสอนของครู อาจารย์จะเริ่มต้นด้วยการศึกษาหลักสูตร จุดประสงค์ และคำอธิบายรายวิชา แล้วจึงวางแผนการสอน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามลำดับ จากกระบวนการนี้ จะเห็นว่าการสอนทักษะกระบวนการจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการวางแผนการสอนที่เอื้อต่อการเสริมสร้างทักษะกระบวนการ ซึ่งโรงเรียนโดยหมวดวิชา หรือครู อาจารย์ผู้สอนสามารถนำแนวทางการสอนที่กรมวิชาการ หรือหน่วยศึกษานิเทศก์ หรือกลุ่มโรงเรียนจัดทำขึ้นมาเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการสอน หรือจัดทำแผนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการดังแนวทางต่อไปนี้

1. กำหนดจุดประสงค์การสอน (จุดประสงค์การเรียนรู้ หรือจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม) โดยให้จุดประสงค์ที่กำหนดเป็นจุดประสงค์ที่สอดคล้องกับสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้คือ

- จุดหมายของหลักสูตร
- จุดประสงค์ และคำอธิบายรายวิชา
- ความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับรายวิชา
- ทักษะที่มุ่งหวังที่จะให้เกิดขึ้นจากการเรียน
- คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม
- การจัดการ

T15187b40

2. กำหนดกิจกรรม หรือเทคนิคการสอนตามจุดประสงค์ที่กำหนด ที่เน้นทักษะกระบวนการ กระบวนการกลุ่ม และนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ดังสิ่งบ่งชี้ต่อไปนี้
 - 2.1 สิ่งบ่งชี้การสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ
 - 2.2 สิ่งบ่งชี้การสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง
 - 2.3 สิ่งบ่งชี้การสอนที่เน้นกระบวนการกลุ่ม
3. ส่งเสริมการผลิต การใช้สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของแต่ละรายวิชา
4. ดำเนินการให้มีการจัดเก็บสื่ออุปกรณ์ไว้เป็นรายวิชา รายจุดประสงค์ และจัดเก็บบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพที่พร้อมจะหยิบนำมาใช้ได้ทันที
5. ดำเนินการให้มีข้อทดสอบ หรือเครื่องมือประเมินรายจุดประสงค์ของแต่ละรายวิชา และจัดเก็บไว้อย่างเป็นระเบียบเช่นเดียวกับสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอน

จากแนวทางดังกล่าว สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอน เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนและผู้เรียนดำเนินการร่วมกัน สำหรับการเรียนการสอนตามหลักสูตร ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 จะมีการนำทักษะกระบวนการเข้ามาใช้ โดยผู้สอนนำมาเขียนไว้ในแผนการเรียน ทั้งนี้เป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีการคิดและการกระทำที่เป็นระบบ มีขั้นตอนมากขึ้น

การจัดสื่อการสอน

มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายและแนวทางในการใช้สื่อการสอน ดังนี้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523) กล่าวว่า สื่อการสอน คือ วัสดุ อุปกรณ์และกิจกรรมการเรียนที่ครู และนักเรียนจะต้องทำเพื่อเป็นแนวทางในการเรียนรู้ ซึ่งครูจะต้องจัดทำขึ้น และจัดหาไว้ให้เรียบร้อย

เรือง เจริญชัย (2526) กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งที่จะเอื้อต่อการศึกษาล่าเรียนของนักเรียน คือ ช่วยให้ความรู้ ทักษะ ทักษะ ทักษะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์

อาจจะเป็นสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือหลาย ๆ สิ่งในต่อไปนี้

1. หนังสือเรียนประจำวิชา
2. หนังสืออ่านประกอบ
3. หนังสืออ้างอิง
4. อุปกรณ์ประกอบการเรียน
5. วัสดุฝึก
6. คู่มือการสอน หรือคู่มือครู

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2533) กล่าวว่า สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้หลักสูตรได้ผลดี จึงมีความจำเป็นที่ครูจะเรียนจะต้องจัดซื้อ จัดหา หรือจัดทำไว้ให้พร้อม และเป็นไปตามความต้องการของครูและนักเรียนในการดำเนินการจัดซื้อ จัดหา หรือจัดทำ ควรดำเนินการดังนี้

1. สำรวจความต้องการของครูและนักเรียน
2. สำรวจวัสดุ อุปกรณ์ และเอกสารที่เกี่ยวข้องที่มีอยู่แล้ว
3. จัดซื้อ จัดหา หรือจัดทำ สื่อวัสดุอุปกรณ์ และเอกสารที่สอดคล้องกับความต้องการของครู นักเรียน และสอดคล้องกับจุดประสงค์ของแต่ละวิชา รวมทั้งจัดระบบบริการที่ดี เหมาะสมรวดเร็วเป็นที่พอใจของผู้ใช้บริการ
4. จัดเก็บ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์อย่างเป็นระบบ สามารถหยิบใช้ได้สะดวก
5. ซ่อมแซม สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และเอกสารต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ดียิ่ง

เสมอ

สื่อการสอนเป็นเครื่องมือสำคัญส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดี และมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะสื่อการสอนมีลักษณะพิเศษ ซึ่งสามารถทำให้เกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่มีความหมาย กล่าวคือ สื่อการสอนจะเป็นจุดรวมความสนใจ สามารถเพิ่มความสนใจ รูปธรรม และความเป็นจริงต่อการเรียนรู้ สามารถนำเรื่องราว หรือสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ห่างไกลเข้ามาในห้องเรียนได้ ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิด มองเห็นความสัมพันธ์ของเรื่องราว หรือสิ่ง

ที่จะเรียนรู้ได้ถูกต้อง และสามารถจดจำเรื่องราวต่าง ๆ ได้นาน

การจัดสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน

สุทธิ ประจงศักดิ์ และศิริกุล ไทนิทษ์ (2525) กล่าวว่า การเรียนการสอนวิชาอาชีวะ จำเป็นต้องใช้สถานที่ฝึกปฏิบัติงาน เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเบื้องต้นเกี่ยวกับงานอาชีพ ตลอดจนการสร้างกิจนิสัยที่ดีงามในการปฏิบัติงาน การจัดสถานที่สำหรับฝึกปฏิบัติ จึงเป็นหน้าที่ของโรงเรียน และครูผู้สอนจะต้องจัดและสร้างขึ้น เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสสัมผัสกับสถานที่ที่คล้ายคลึงกับการปฏิบัติงานอาชีพจริง ๆ การสอนวิชาอาชีวะจำเป็นต้องให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกปฏิบัติงาน ซึ่งโรงเรียนและครูผู้สอนจะต้องจัดหาสถานที่ฝึกปฏิบัติงานที่มีความพร้อมปลอดภัย และเหมาะสมกับการปฏิบัติงานให้แก่ นักเรียน

กรมวิชาการ (2521) กล่าวถึง สถานที่ที่ใช้สอน และฝึกงานที่โรงเรียนอาจใช้เป็นองค์ประกอบในการจัดการเรียนการสอน แบ่งออกเป็น 5 ลักษณะคือ

1. โรงเรียนมีโรงฝึกงาน หรือสถานที่ฝึกงานก็สามารถจัดสอน
2. โรงเรียนมีครูสาขาวิชาอาชีวะ แต่โรงเรียนไม่มีโรงฝึกงาน ครูผู้สอนนั้นสามารถสอนวิชาอาชีวะภาคทฤษฎีได้ แล้วให้นักเรียนไปฝึกงานที่บ้านผู้ปกครอง ซึ่งมีการทำงานอาชีวะนั้นอยู่แล้ว
3. โรงเรียนไม่มีครูสาขาวิชาอาชีวะ ไม่มีโรงฝึกงานก็สามารถใช้แหล่งวิชาการ ได้แก่ โรงเรียนอาชีวศึกษา โรงเรียนสารพัดช่าง ศูนย์ฝึกอาชีวะของหน่วยราชการต่าง ๆ
4. โรงเรียนไม่มีครูสาขาวิชาอาชีวะ ไม่มีโรงฝึกงาน อาจจะทำสถานประกอบการอาชีวะสำหรับให้นักเรียนไปฝึกงาน เช่น โรงงานอุตสาหกรรม ฟาร์มเลี้ยงไก่ เป็นต้น
5. โรงเรียนไม่มีครูสาขาวิชาอาชีวะ ไม่มีโรงฝึกงาน แต่ก็จัดแผนการเรียนวิชาอาชีวะ โดยการใช้สถานประกอบการอาชีวะอิสระ ซึ่งเป็นของบิดามารดา ผู้ปกครองของนักเรียน ซึ่งมีปริมาณงานอาชีวะพอเพียง

จากทรรศนะและแนวคิดของนักการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอน วิชาอาชีพ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ฝึกปฏิบัติงาน ซึ่งโรงเรียนและครูผู้สอนจะต้องจัดสถานที่ฝึกปฏิบัติงานให้มีความพร้อม เหมาะสมกับงานที่นักเรียนจะฝึกปฏิบัติ

การจัดการวัดผลและประเมินผล

อิทธิพร ศรียมก (2523) ให้ความหมายของการวัดผลการศึกษา ว่าเป็นกระบวนการ ในการกำหนด จำนวน ตัวเลข ปริมาณ อันดับ ข้อมูล และลักษณะให้กับวัตถุสิ่งของและบุคคลตาม กฎเกณฑ์ที่วางไว้ ซึ่งต้องอาศัยเครื่องมือในการวัด และสิ่งที่วัดคือ คุณสมบัติหรือลักษณะของสิ่ง นั้น ๆ

สมหวัง นิธิยานุวัฒน์ (2520) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง กระบวนการตัดสิน คุณค่าของสิ่งของ หรือการกระทำใด ๆ โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน

อิทธิพร ศรียมก (2523) กล่าวว่า การประเมินผลการศึกษา หมายถึง กระบวนการ ในการตัดสิน ติราคา หรือสรุป เพื่อพิจารณาความเหมาะสม หรือหาคุณค่าของคุณลักษณะ นวัตกรรม และสิ่งของ ว่าดีเพียงใด โดยอาศัยข้อมูล หรือรายละเอียดที่ได้จากการวัดผลเป็นหลัก

กรมวิชาการ (2533) ได้กล่าวถึง การประเมินผลตามหลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 ไว้ว่า

จุดประสงค์หลักของการประเมินผลการเรียนตามระเบียบ ว่าด้วยการประเมินผลการ เรียนคือ การพัฒนาผู้เรียน การพัฒนาด้านหนึ่งคือ การให้ผู้เรียนค้นพบว่าตนเองมีความถนัดด้าน ไหน เพียงใด เพื่อที่จะได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนแต่ละคนได้บรรลุจุดสูงสุดของศักยภาพที่ตนมีอยู่ ดังนั้น ในการประเมินผลตามกระบวนการที่กำหนดไว้ ครูควรได้ตระหนักถึงสิ่งต่อไปนี้ สอดแทรกไปด้วย คือ

1. ผลการประเมินผลระหว่างภาคเรียนแต่ละครั้ง จะช่วยให้นักเรียน ว่าเข้าใจบทเรียนแต่ละตอนหรือไม่หรือยัง ถ้ายังทั้งครูและนักเรียนจะได้ปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อแก้ไขความไม่เข้าใจ ดังนั้นการประเมินผลบ่อย ๆ จะช่วยให้นักเรียนได้ทราบ และแก้ไขความไม่เข้าใจได้ทันที ไม่ปล่อยให้สะสมจนแก้ไม่ได้ จะทำให้ขาดพื้นฐานที่จะเรียนในระดับสูงขึ้น ซึ่งอาจเป็นการสกัดกั้นการพัฒนาความสามารถในวิชานั้น ๆ ทั้ง ๆ ที่นักเรียนอาจมีความถนัดเป็นทุนอยู่บ้าง

2. การประเมินผลเพื่อค้นพบศักยภาพที่แท้จริงนั้น มิใช่อยู่ที่การทดสอบอย่างเดียว จริงอยู่ในส่วนของนักเรียนนั้นเครื่องบ่งชี้ความถนัดและความสามารถอยู่ที่ผลการเรียน แต่ในส่วนของครูนั้นนอกจากประเมินผลการเรียนแล้ว ครูควรประเมินพฤติกรรมต่าง ๆ ที่นักเรียนแสดงออกในห้องเรียน และในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนอีกด้วย

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2533) กล่าวว่า งานวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียนเป็นงานที่สำคัญต้องใช้บุคลากรที่มีความสามารถ โรงเรียนควรกำหนดผู้รับผิดชอบโดยเฉพาะ โดยทั่วไปงานด้านวัดและประเมินผลการเรียนแบ่งตามลักษณะงานออกเป็น 2 ส่วนใหญ่คือ งานด้านทะเบียน และงานด้านวัดผล ซึ่งงานด้านทะเบียนมีขอบข่ายหน้าที่คือ จัดให้มีเอกสารการประเมินผลการเรียนต่าง ๆ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด และดำเนินการจัดระบบเก็บ หรือจัดทำและกรอกข้อมูลตามเอกสารการประเมินต่าง ๆ ดังกล่าว ส่วนงานด้านวัดผลมีขอบข่ายหน้าที่คือ จัดทำ จัดหา และกำกับดูแลให้มี และใช้เครื่องวัดและประเมินผลที่มีคุณภาพ และมีการกำกับดูแลการวัดและประเมินผลการเรียนให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลตามหลักสูตร ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533

พจน์ สະเนียรชัย (2526) กล่าวว่า การวัดผล ประเมินผลวิชาอาชีวศึกษาภาคทฤษฎีนั้นไม่แตกต่างไปจากการวัดผล ประเมินผลวิชาสามัญทั่วไป แต่สำหรับในด้านการปฏิบัตินั้น วิธีการประเมินมีสิ่งที่แตกต่างจากวิชาสามัญอื่น ๆ โดยแบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. การวัดวิธีการ กระบวนการ และแนวทางปฏิบัติ
2. การวัดหรือประเมินผลงานขั้นสุดท้าย
3. การวัดเจตคติ หรือคุณภาพทางจิตใจของผู้เรียนที่มีต่อการทำงาน เช่น ความอดทน

ความวิริยะอุตสาหะ ความเพียรพยายาม ระเบียบในการทำงาน การบังคับตัวเองให้ทำงานเสร็จภายในเวลา และอื่น ๆ

สรุปได้ว่า การวัดผลและประเมินผลเป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งของการจัดการศึกษา กล่าวคือ เมื่อมีการจัดการเรียนการสอน ก็จำเป็นจะต้องมีการวัดผลเพื่อติดตามผลการปฏิบัติว่าได้ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ และประเมินผลเพื่อตัดสินคุณค่า สรุปหาคุณภาพของการดำเนินการงานนั้น ๆ ออกมา

การจัดบริการแนะแนว

การจัดบริการแนะแนว มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน ในรายวิชาต่าง ๆ และมีผลโดยตรงต่อผู้เรียนในการค้นพบตนเอง สามารถตัดสินใจเลือกเรียนวิชาต่าง ๆ และมีผลโดยตรงต่อผู้เรียนในการค้นพบตนเอง สามารถตัดสินใจเรียนวิชาต่าง ๆ ได้ตามความถนัด ความสนใจ และความสามารถของแต่ละบุคคล มีผู้ให้ทรรศนะและแนวทางในการจัดบริการแนะแนวไว้ดังนี้

พะยอม แก้วกำเนิด (2533) ได้กล่าวถึง การแนะแนวว่า หลักการแนะแนวมียู่ 2-4

ข้อคือ

1. การแนะแนวให้รู้จักตัวเอง รู้จักคุณค่าของตนเอง รู้ว่าตนมีความถนัด ความสามารถอะไร มีจุดเด่นอะไร จุดคืออยู่ที่ไหน และก็สร้างค่านิยมที่จะมุ่งมั่นในการพัฒนาชีวิตให้ดีขึ้นด้วยการช่วยตนเอง
2. การแนะแนวให้รู้จักสิ่งแวดล้อม สภาพชีวิต อาชีพ เศรษฐกิจ และสังคม วงการศึกษาช้ากว่าวงการธุรกิจในเรื่องการรู้จักสิ่งแวดล้อม ต้องตามให้ทันต่อเหตุการณ์ ครูและผู้บริหารต้องทำให้เด็กตามเหตุการณ์ใหม่ โดยเฉพาะในบ้านเมือง เพื่อให้เขาเรียนรู้แนวโน้มการเคลื่อนไหวรวมทั้งโอกาสให้งานอาชีพในอนาคต
3. การฝึกและส่งเสริม ให้รู้จักวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสิ่งแวดล้อม เมื่อกำหนดทางเลือกและตัดสินใจ

4. การแนะแนวเป็นกรณีพิเศษ ที่มีปัญหาเฉพาะราย หรือเฉพาะกลุ่มที่ใช้หลักทั่วไปดัง
- 3 ข้อข้างต้น

พจน์ หันนาคินทร์ (2512) กล่าวว่า บริการแนะแนวที่โรงเรียนมัธยมศึกษาควรจัดคือ

1. การปฐมนิเทศนักเรียนใหม่
2. การหาข่าวสาร หรือข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน
3. การเสนอข่าวสารเกี่ยวกับอาชีพ การศึกษา สังคม
4. การจัดบริการให้คำปรึกษา
5. บริการหางาน และสถานที่ศึกษาต่อ

กรมสามัญศึกษา (2533) กล่าวถึง การจัดบริการแนะแนวที่มีส่วนสนับสนุนหลักสูตรปรับปรุง ดังนี้

1. ดำเนินการให้ครู อาจารย์ทุกคนมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องการแนะแนวการศึกษา และอาชีพ เห็นความสำคัญว่างานแนะแนวเป็นหัวใจของการใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุง
2. จัดระบบประสานงานการให้บริการแนะแนวที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถเลือกเรียนรายวิชาเลือก และปฏิบัติกิจกรรมอิสระให้ตามความถนัด และความสนใจ
3. ดำเนินการให้มีการแนะแนว และประสานงานการแนะแนวระหว่างงานแนะแนวกับครู อาจารย์ เพื่อให้การแนะแนวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

บริการหลักของการแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยทั่วไปมี 5 บริการคือ

1. บริการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน
2. บริการสนเทศ
3. บริการให้คำปรึกษา
4. บริการจัดวางตัวบุคคล
5. บริการติดตามผล และประเมินผล

จากหลักการแนะแนวดังกล่าว ผู้รับผิดชอบการจัดบริการแนะแนวจะต้องศึกษาทำความเข้าใจในจุดมหายของหลักสูตร สภาพปัจจุบัน และจัดเตรียมข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้บริการแก่นักเรียน

การนิเทศและติดตามผลวิชาอาชีพ

ความหมายของการนิเทศการศึกษา ได้มีผู้ให้ทรรศนะไว้หลายทรรศนะด้วยกัน

Kimbal Wiles (1956) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา คือ "การแนะนำซึ่งกันและกัน วางแผนร่วมกัน ปรึกษาหารือซึ่งกันและกัน เพื่อหาทางปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น"

ซารี มณีศรี (2521) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา คือ "ความพยายามอย่างใดอย่างหนึ่งในหลาย ๆ อย่างที่จะช่วยส่งเสริมให้การศึกษาที่มีคุณภาพทั้งด้านการเรียนการสอน"

Garter V. Good (1959) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา คือ ความพยายามทุกอย่างของเจ้าหน้าที่ผู้จัดการศึกษาในการแนะนำครู หรือบุคคลอื่นที่ทำงานเกี่ยวกับการศึกษาให้รู้จักวิธีการปรับปรุงการสอนให้เกิดความเจริญงอกงามทางวิชาชีพทางการศึกษา ช่วยในการพัฒนาครู ช่วยในการเลือก และปรับปรุงวัตถุประสงค์ของการศึกษา ช่วยปรับปรุงวัสดุ และเนื้อหาการสอน ปรับปรุงวิธีสอน และช่วยปรับปรุงการประเมินผลการสอน

รองรัตน์ อิศรภักดี (2521) กล่าวถึง หลักการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

1. จะต้องเป็นการแสวงหาช่องทางที่จะกระตุ้นให้เกิดความคิดอ่าน และปฏิบัติการทางสร้างสรรค์
2. ให้โอกาสแก่ทุกคนให้บรรลุผลตามวุฒิภาวะของเขา โดยมีให้หกหาญเอาแต่ใจ หรือถือหลักวิชาเป็นเกณฑ์ จนบุคคลอื่นตามไม่ทัน
3. ให้แต่ละคนเสนอผลงานตามความสามารถ ไม่ปล่อยให้คนใด หรือหมู่ใดผูกขาดความเป็นผู้นำในการทำงาน
4. สนับสนุนให้ทุกคนมีส่วนร่วมมีออกความคิดเห็น ตัดสินใจ ชี้ขาดในการแก้ปัญหา

โดยเฉพาะการตัดสินใจที่คนนั้นมิผลถึงผู้นั้นด้วย

5. ยอมรับนับถือความแตกต่างของแต่ละบุคคล และให้ความต่างนั้นเป็นสิ่งประกอบในการพิจารณาการปฏิบัติ หรือการมอบหมายงานแก่บุคคลนั้น
6. ยอมรับความสำคัญของครูในสภาพการเรียนของโรงเรียน และยอมรับให้ครูได้มีส่วนในการแก้ปัญหา หรือจัดปัญหาที่ครูประสบมา
7. พยายามทำให้ครูมีความสำนึกในความมั่นคงในอาชีพการงาน มีกำลังใจ มีมานะที่จะปฏิบัติหน้าที่ มีความพอใจในความสำเร็จของงาน มีใจกล้าหาญ และยุทธธรรมในการสำรวจดูความสามารถ และความบกพร่องของตนเอง เพื่อจะได้แก้ไขปรับปรุงการงานให้ดีขึ้น
8. ทำให้มีการพัฒนานโยบายการนิเทศการศึกษา และความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา
9. นำเอาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติของเด็ก กระบวนการเรียน ระเบียบสภาพสังคม ความสัมพันธ์ของมนุษย์ และการพัฒนาการของหลักสูตรวิชาอาชีพมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่การเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2526) ได้เสนอวิธีการติดตามผลไว้พอสรุป ได้ดังนี้

1. การติดตามและตรวจสอบเอกสารต่าง ๆ
 - 1.1 เอกสารหลักสูตร
 - 1.2 แบบบันทึกการประเมินผลการเรียนของรายวิชา
 - 1.3 แบบแสดงสถิติการมาปฏิบัติงาน
 - 1.4 แผนปฏิบัติการสอน
2. การติดตามผลการปฏิบัติงานประจำเดือนและประจำปี

จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงพอสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษา คือ กระบวนการทำงานร่วมกันของบุคลากรทางการศึกษา ในอันที่จะพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์ สำหรับการติดตามผลเป็นเรื่องของการติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติงานที่ดำเนินการมานั้นว่าบรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่

การติดตามประเมินผลการจัด

การติดตามประเมินผลการจัดนับว่าเป็นหน้าที่สำคัญของผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องทุก ๆ ฝ่าย มีผู้เสนอแนะแนวทางในการติดตามประเมินผล ไว้ดังนี้

ดิเรก ศรีสุโข ได้กล่าวไว้ใน รวบรวมบทความการประเมินโครงการ (สมหวัง นิธิยานุวัฒน์, 2533) ว่า สิ่งที่ควรได้รับการประเมินผล อาจจำแนกได้เป็นส่วนใหญ่ ๆ ดังนี้คือ

1. ประเมินผลตามเป้าหมายของโครงการ ส่วนนี้อาจจะประเมินเปรียบเทียบระหว่างสถานการณ์ก่อนจะเริ่มโครงการกับสถานการณ์หลังจากเสร็จสิ้นโครงการแล้ว หรือประเมินเปรียบเทียบเป็นระยะเวลาไป
2. ประเมินผลการดำเนินงานตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในแผนการประเมินผล ส่วนนี้อาจเรียกง่าย ๆ ว่าเป็นส่วน process ก็คงพออนุมานได้

ดิเรก ศรีสุโข (อ้างในสมหวัง นิธิยานุวัฒน์, 2533) กล่าวว่า งานรับผิดชอบด้านการประเมินผล ควรมีการวางแผนงานการประเมินผลให้สอดคล้องกับงานอื่น ๆ ดังนี้

- สิ่งที่ต้องประเมิน
- วิธีการประเมินผล
- ตัวบุคคลที่จะทำหน้าที่ประเมินผล
- กำหนดเวลาการประเมินผล
- กำหนดเวลาการรายงานผลตามขั้นตอน
- สร้างเครื่องมือสำหรับใช้ในการประเมินผล
- การดำเนินงานประเมินผลโครงการตามกำหนดเวลา
- การเขียนรายงานประเมินผลทั้งโครงการ

นอกจากนี้ เสริมศรี ไชยศรี (2528) ได้ให้ทรรศนะว่า การประเมินผลเป็นการพิจารณาตัดสินว่า กระบวนการหรือผลผลิตนั้นมีคุณภาพเหมาะสมเพียงใด โดยอาศัยข้อมูลจากเครื่องมือการวัดต่าง ๆ ผลที่ได้จากการประเมินจะช่วยในการตัดสิน ปรับปรุง พัฒนาเลือกและใช้สรรพ-

สิ่งที่มุ่งหวังให้เกิดขึ้น

สำหรับการติดตามประเมินผลการจัดวิชาอาชีพนั้น ผู้ประเมินมีความประสงค์ติดตามประเมินผลใน 2 ส่วนคือ ติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดวิชาอาชีพ และติดตามประเมินผลการดำเนินการจัดวิชาอาชีพ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จำเนียร น้อยท่าช้าง (2523) หน่วยงานนิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 ได้วิจัยเรื่อง ความต้องการของผู้ปกครองเกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้วิชาอาชีพของเด็กตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่ต้องการให้บุตรหลานของตนเรียนรู้วิชาอาชีพเหมือนอาชีพตน แต่ส่วนใหญ่ต้องการให้โรงเรียนเปิดสอนวิชาอาชีพที่มีอยู่ในท้องถิ่น ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความพอใจในวิชาเลือกที่โรงเรียนเปิดสอนอยู่ สำหรับการเลือกแผนการเรียนนั้น พบว่า ผู้ปกครองให้เด็กเลือกแผนการเรียนเอง และทั้งผู้ปกครองและเด็กร่วมกันพิจารณาเลือกแผนการเรียน ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยในการที่จะให้เด็กระดับเดียวกันเรียนวิชาเลือกเหมือนกัน และผู้ปกครองต่างมีความเห็นว่า ควรให้บุตรหลานของตนเรียนรู้วิชาอาชีพอยู่ในโรงเรียน

ทัศนีย์ ใจชื่อ (2525) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาการจัดแผนการเรียนวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า วิธีจัดแผนการเรียนวิชาชีพนั้น โรงเรียนจัดตามแผนการเรียนสำเร็จรูปตามที่หน่วยงานนิเทศก์กรมสามัญศึกษาจัดไว้มากที่สุด เกณฑ์การจัดครูเข้าสอนในอัตราส่วน ครู 1 คนต่อนักเรียน 31-40 คน ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กรมสามัญศึกษากำหนดไว้ให้ ทำให้เกิดผลเสียต่อการเรียนการสอนวิชาอาชีพ โรงเรียนมิได้มีการสำรวจความต้องการของนักเรียนมาก่อน และเป็นเพราะความไม่พร้อมจึงไม่สามารถสนองความต้องการของนักเรียนได้ การสอนวิชาอาชีพในโรงเรียนส่วนใหญ่สอนภายในโรงเรียนเท่านั้น สำหรับปัญหาที่พบได้แก่ ด้านหลักสูตร มีปัญหามากในเรื่องเอกสารหลักสูตร และคู่มือสำหรับสอนวิชาอาชีพมีไม่เพียงพอ ขาดความพร้อมด้านโรงฝึกงาน ขาดเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ ผู้ปกครองไม่

สนับสนุนเกี่ยวกับการเรียนวิชาอาชีพของนักเรียน การใช้สถานฝึกงานอาชีพขาดความคล่องตัว

โสมณ โสมติ (2526) ได้วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรกลุ่มการทำงานและอาชีพในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น นุทธศักราช 2521 ในเขตการศึกษา 6 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนได้ดำเนินการอยู่ในระดับมาก ในเรื่อง การจัดการเรียน การวางแผนการสอน เทคนิคและวิธีสอน และการวัดและประเมินผลการเรียน และดำเนินการอยู่ในระดับน้อยเกี่ยวกับเรื่องสื่อการเรียน และสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงานเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค ปรากฏว่าทั้งผู้บริหารโรงเรียน และผู้สอนประสบปัญหาอยู่ในระดับมากในเรื่องสื่อการเรียน และเรื่องการจัดการเรียนประสบปัญหาอยู่ในระดับน้อย ในเรื่องการวางแผนการสอน สถานที่ที่ใช้สอน และฝึกงาน การวัดผลและประเมินผลการเรียนและเรื่องเทคนิคและวิธีสอน

สุวิทย์ ชี้อตรง (2527) ได้วิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาอาชีพตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น นุทธศักราช 2521 ในจังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง พบว่าการสอนที่ฝึกปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ใช้วิธีการสอนโดยการบรรยาย การพานักเรียนไปทัศนศึกษา หรือดูงานด้านอาชีพในท้องถิ่น มีการเชิญวิทยากรหรือบุคลากรในท้องถิ่นมาให้ความรู้แก่นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ การมอบหมายงานให้นักเรียนไปศึกษา ค้นคว้า เป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม ครูผู้สอนมีความเห็นว่า สื่อการเรียนการสอนวิชาอาชีพ ส่วนใหญ่มีความเพียงพอในระดับน้อย

วิดิช บุญอยู่ (2529) ได้วิจัยเรื่องปัญหาการใช้หลักสูตรพื้นฐานวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง พบว่า โรงเรียนไม่สามารถจัดบริการหางานให้นักเรียนทำในวันหยุดหรือนอกเวลา หรือเมื่อจบการศึกษาแล้ว โรงเรียนไม่เปิดโอกาสให้ครูผู้สอนพานักเรียนไปศึกษาดูงานภาคปฏิบัติในสถานฝึกงานอาชีพ โรงเรียนไม่สามารถเชิญวิทยากรในท้องถิ่นมาบรรยาย ความรู้วิชาพื้นฐานอาชีพแก่นักเรียนได้ สถานประกอบการหรือสถานประกอบอาชีพอิสระไม่ได้ให้ความร่วมมือด้วยดี นักเรียนไม่สามารถนำความรู้ด้านอาชีพไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ นักเรียนขาดความเข้าใจวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ และนักเรียนขาด

ความคิดริเริ่มในการทำงานอาชีพของนักเรียนเอง นักเรียนขาดความกระตือรือร้นในการเรียน วิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ โรงเรียนไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าและฝึกงานทดลองด้วยตนเอง

วิเชียร กุสุวรรณ์ (2532) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 2 พบว่า ด้านการเตรียมการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ โรงเรียนจัดแผนการเรียนโดยพิจารณาจากความพร้อมของโรงเรียนเป็นหลัก การจัดครูเข้าร่วมส่วนใหญ่จัดตามวุฒิ วิชาเอก-โท มีการจัดทำแผนการสอน จัดเตรียมการสื่อการสอน สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน การจัดเตรียมบริการแนะแนวส่วนใหญ่จัดทำแบบสอบถาม และมีการวางแผนประชุมแนะนักเรียน ศึกษาข้อมูลนักเรียนเป็นรายกลุ่ม การจัดเตรียมประเมินผลหลักสูตรส่วนใหญ่จัดทำจุดประสงค์การเรียนรู้และข้อสอบ สำหรับปัญหาด้านการเตรียมการที่พบส่วนใหญ่ ได้แก่ ครูผู้สอนมีจำนวนไม่เพียงพอ วัสดุอุปกรณ์ อาคาร สถานที่มีจำนวนไม่เพียงพอ นักเรียนขาดความสนใจที่จะฝึกงาน ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลไม่เพียงพอ

ด้านการดำเนินการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ครูใช้สื่อประกอบการสอน ครูส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนแบบสาธิต แบบบรรยายและแบบค้นคว้า จัดให้นักเรียนฝึกงานภายในโรงเรียนและที่บ้าน การวัดผลประเมินผลดำเนินการทั้งระหว่างเรียนและหลังเรียน ฝ่ายแนะแนวส่วนใหญ่จัดบริการแนะแนว และมีการกำหนดบุคลากรในการนิเทศและติดตามผล สำหรับปัญหาด้านการดำเนินงานที่พบส่วนใหญ่ ได้แก่ เอกสารประกอบหลักสูตรมีจำนวนไม่เพียงพอ ขาดการแนะนำชี้แจงการใช้สื่อการสอน ครูขาดทักษะในการจัดทำเรื่องข้อสอบและวิเคราะห์ข้อสอบ บุคลากรแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ

ด้านการติดตามประเมินผลการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพในการเตรียมการ โรงเรียนส่วนใหญ่ สอบถามหัวหน้าหมวดวิชา ครูผู้สอน และนักเรียน ส่วนการดำเนินการส่วนใหญ่ สังเกตการปฏิบัติงานของบุคลากร ชักถามนักเรียนและครู สำหรับปัญหาการติดตามประเมินผลส่วนใหญ่ ได้แก่ บุคลากรผู้รับผิดชอบในการติดตามประเมินผลมีจำนวนไม่เพียงพอ ขาดการวางแผนในการติดตามประเมินผล เครื่องมือสำหรับรวบรวมข้อมูลยังไม่เพียงพอ

เชิดชัย เขียวสุทธิ (2533) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา ในพื้นที่การพัฒนาชายฝั่งทะเล ตะวันออก พบว่า ด้านการเตรียมการจัดการสอนโรงเรียนส่วนใหญ่ จัดแผนการสอนโดยพิจารณาจากความพร้อมของโรงเรียน จัดครูเข้าสอนตามวุฒิ วิชาเอก-โท คู่มือครู และแผนการสอนให้ครู จัดเตรียมความพร้อมของวัสดุ อุปกรณ์ สถานที่สอนและฝึกงาน จัดบุคลากรรับผิดชอบงานแนะแนว งาน วัตถุประสงค์และประเมินผล ส่วนปัญหาด้านการเตรียมการที่พบ ส่วนใหญ่ได้แก่ จำนวนครูผู้สอน เอกสาร ประกอบหลักสูตร วัสดุอุปกรณ์และอาคาร สถานที่โรงเรียนมีไม่เพียงพอ ครูขาดความรู้ ความเข้าใจเรื่องกรณีพิเศษ การจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรและสื่อการสอน

ด้านการดำเนินการจัดการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งเสริมและแนะนำครูในการใช้และจัดทำ เอกสารประกอบหลักสูตร การสร้างข้อสอบ วิเคราะห์ข้อสอบ มีการจัดบริการแนะแนว และใช้ห้องปฏิบัติการ โรงฝึกงานภายในโรงเรียน สำหรับปัญหาด้านการดำเนินการ ส่วนใหญ่ได้แก่ ครู ขาดความรู้และทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน บุคลากรแนะแนวมีไม่เพียงพอ และไม่ได้รับความร่วมมือจากเจ้าของสถานประกอบการในการจัดส่งนักเรียนไปฝึกงาน

ด้านการติดตามประเมินผลการจัดการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่มีการติดตามผลการเตรียม การ และการดำเนินการโดยการสอบถามและสังเกตการปฏิบัติงานของผู้รับผิดชอบโรงเรียน ส่วน ใหญ่ไม่มีปัญหาด้านนี้

ลักขณา คำตรง (2533) ได้วิจัยเรื่อง การจัดวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 พบว่า ด้านการเตรียมการจัดวิชาอาชีพ โรงเรียนจัดแผน การเรียนโดยพิจารณาความพร้อมของโรงเรียนเป็นหลัก ปัญหาด้านการเตรียมการที่พบ ส่วนใหญ่ ได้แก่ ครูผู้สอนมีจำนวนไม่เพียงพอ และขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดประเมินผลด้านการ ดำเนินการจัด พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมพานักเรียนไปทัศนศึกษาด้านอาชีพ ตามสถานประกอบการ ครูส่วนใหญ่ใช้การสอนแบบสาธิตและบรรยาย ปัญหาที่พบ ได้แก่ เอกสาร ประกอบหลักสูตรมีจำนวนไม่เพียงพอ ครูขาดทักษะในการจัดทำและวิเคราะห์ข้อสอบ บุคลากรแนะ แนวมีจำนวนไม่เพียงพอ ด้านการติดตามประเมินผล โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีสอบถามบุคลากรที่

เกี่ยวข้องกับ ปัญหาด้านการติดตามประเมินผลที่พบ ส่วนใหญ่ได้แก่ บุคลากรผู้รับผิดชอบมีจำนวนไม่
เพียงพอ

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย